

Kentsel yeşil alanlar için mekânsal yeterlilik ve erişebilirlik analizi; Burdur örneği, Türkiye

Mahmut Serhat Yenice

Selçuk Üniversitesi, Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Konya

İletişim yazarı/Corresponding author: msyenice@selcuk.edu.tr, Geliş tarihi/Received: 14.02.2011, Kabul tarihi/Accepted: 21.12.2011

Özet: Bu araştırmanın amacı, mahalle ve semt düzeyinde yeşil alan donanımlarını oluşturan çocuk oyun alanları, mahalle–semt parkları ve spor tesis alanlarının hizmet yeterlilik düzeyinin mekânsal yeterlik ve erişilebilirlik açısından Burdur kenti örnekleme alanında irdelenmesidir. Araştırmada, Burdur kenti 1/1.000 ölçekli hâlihazır harita, hava fotoğrafı ve alan tespit çalışmalarından elde edilen niceliksel verilerin, mekânsal yeterlilik ve erişilebilirlik olanakları açısından değerlendirilmesine dayanan bir yöntem izlenmiştir. Araştırma sonunda; mahalle/semt üniteleri düzeyindeki yeşil alan kullanımlarını oluşturan çocuk oyun alanları, mahalle–semt parkları ve spor tesis alanlarının mekânsal yeterlilik ve erişilebilirlik olanakları açısından Burdur kent formu bütününde dengesiz dağılım gösterdiği ve mekânsal standartlar açısından yetersiz olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Erişilebilirlik, Mekânsal yeterlilik, Kentsel yeşil alan

A spatial sufficiency and accessibility analysis for urban green spaces: A case study for Burdur, Turkey

Abstract: The aim of this study is to probe adequacy level of service of children's play areas, quarter-neighbourhood parks and sport facilities that effectuate green spaces on quarter-neighbourhood level in the terms of spatial sufficiency and accessibility sampling in the field of Burdur city. In the study, the method based on the evaluation of quantitative data, gained from field-detection studies and, air photo, available map of 1/1.000 scale Burdur city, was followed in terms of spatial sufficiency and accessibility potentialities. At the end of the study, it was designated that Burdur city form shows uneven distribution in terms of spatial sufficiency and accessibility potentialities of children playgrounds, quarter-neighbourhood parks and sport facilities that effectuate green space occupation on quarter/neighbourhood unit levels and is insufficient in the sense of spatial standards.

Keywords: Burdur, Accessibility, Spatial sufficiency, Urban green areas

1. Giriş

1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan 'Ortak Geleceğimiz' raporunda gündeme gelen ve 'bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarından ödün vermeksizin karşılamak' ilkesini temel alan sürdürülebilirlik kavramının, kentsel yeşil alan kullanımlarının işlevsel kimlik ve mekânsal niteliklerinin yeniden tanımlanmasında etkin rol oynadığı açıktır. (Anonymous, 1987). Bu rol, ekolojik duyarlı sürdürülebilir kentler yaratma tartışmaları içerisinde; kentsel yeşil alan sisteminin altyapısının oluşturulmasından, kentsel yoğunluk bölgelerinin tanımlanmasına, farklı yaş gruplarının sosyal-psikolojik davranış biçimleri üzerinde etkin olmasından, demokratik katılım ve uzlaşma sürecinde etkin işlev üstlenmesine, kentsel ekolojik yaşam kalitesinin ve koşullarının artırılmasından, yaşanabilir kentsel mekânların kurgulanmasına dek uzanan farklı mekânsal–işlevsel nitelikleri içerdiğini söylemek mümkündür (Thompson, 2002; Chiesura, 2004; Antrop, 2004).

Türkiye kentleri için 02.09.1999 tarih ve 23804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 'İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelik' hükümlerine

göre; kentsel alanlarda kişi başına düşen yeşil alan değeri en az 10 m², belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise kişi başına en az 14 m² olarak belirlenmiştir. Ancak, kentsel yeşil alanların niceliksel yeterlilik düzeyi üzerine yapılan çalışmalar, yeşil alanlar için öngörülen yasal standartların yetersiz olduğuna işaret etmektedir. Nitekim Aksoy (2001) İstanbul kentine dönük gerçekleştirdiği araştırmasında kişi başına 1,90 m² yeşil alan varlığından bahsederken, Gül ve Küçük (2001) Isparta kenti için 3,00 m², Özcan (2006) Kırıkkale kenti için 2,20 m², Doygun ve İltar (2007) Kahramanmaraş kenti için ise 1,40 m² olarak tespit etmiştir. Bu tespitler sürdürülebilir kentsel gelişme stratejilerini benimsemiş Avrupa Birliği kentleri kapsamında irdelendiğinde, kişi başına düşen yeşil alan miktarının yaklaşık 10-125 m² arasında değiştiği görülmektedir (Çizelge 1).

Avrupa Komisyonu tarafından yayınlanan Kentsel Denetim Raporu'nda 37 Avrupa kentine ilişkin 1996 yılı yeşil alan verileri incelendiğinde, kişi başına ortalama yeşil alan değerinin 42 m²'ye ulaştığı anlaşılmaktadır (Anonymous, 2000). Dolayısıyla Türkiye kentleri için İmar Mevzuatı kapsamında belirlenen yeşil alan standartlarının, Avrupa Birliği kentlerinin oldukça gerisinde kaldığı açıktır.

Çizelge 1. Avrupa Birliği kentlerinde kişi başına düşen açık yeşil alan değerleri (Anonymous, 2000)

Ülke	Kent	Kişi başına düşen değer (m ²)
Almanya	Berlin	23,60
	Hamburg	31,10
Belçika	Brüksel	29,20
Danimarka	Kopenhagen	25,30
İtalya	Milan	26,10
	Palermo	14,50
İngiltere	Birmingham	25,00
	Liverpool	32,90
Avusturya	Viyana	124,70
Finlandiya	Helsinki	122,40
İspanya	Barselona	18,00

Bu araştırmanın amacı, kentsel hizmet/donatu kademelenmesi kapsamında mahalle ve semt düzeyinde yeşil alan donanımlarını oluşturan semt-mahalle parkları, spor tesisi ve çocuk oyun alanlarının, mekânsal yeterlik ve erişilebilirlik/etki alanı mesafeleri açısından Burdur kenti örneklem alanında irdelenmesidir. Bu irdelenmelerin, kentsel nüfusun mahalle düzeyinde yeşil alanlardan faydalanma olanaklarının etkin ve yerinde kullanılabilirliğine ve yer seçimi kararlarına yönelik planlama arayışlarına katkı koymasının yanısıra geleceğe dönük kentsel yeşil alan sisteminin tasarım-planlama ilkelerinin belirlenmesine de katkı koyacağı düşünülmektedir.

2. Materyal ve yöntem

Araştırmanın konusu, Burdur kenti arazi kullanım düzeninin mekânsal-işlevsel unsurlarından biri olarak çocuk bahçelerinden kentsel parklara, spor tesisi alanlarından rekreasyon alanlarına dek uzanan farklı işlev ve mekânsal büyüklüğe sahip kentsel yeşil alan kullanımlarıdır. Bu çerçevede Burdur kenti yeşil alan kullanımları nüfusun kullanım yoğunluğu ve aktivite olanakları açısından, çocuk oyun alanı, mahalle-semt parkları ve spor tesis alanları olarak ele alınmıştır.

Araştırmada, Burdur kenti 1/1.000 ölçekli hali hazır harita, hava fotoğrafı ve alan tespit çalışmalarından elde edilen niceliksel verilerin kentsel yeşil alan sistemi kapsamında değerlendirilmesine yönelik bir yöntem izlenmiştir. Bu yöntem kurgusu dört aşamadan meydana gelmektedir. Birincisi Burdur kenti yeşil alan varlığını oluşturan mahalle-semt parkları, spor tesisi ve çocuk oyun alanlarının mekânsal büyüklük, erişilebilirlik ve kişi başına düşen değerler açısından mahalle düzeyinde ayrıntıda irdelenmesidir. İkincisi elde edilen Avrupa Birliği kentlerindeki yeşil alan değerleri ve Türkiye’de İmar Yasasında belirtilen asgari alan büyüklükleri ile karşılaştırılmasıdır. Üçüncüsü, mahalle-semt parkları, spor tesisi alanları ile çocuk oyun alanlarının mekânsal büyüklük açısından ideal ölçütleri ile karşılaştırılmasıdır. Bu noktada Çetiner (1991) kentsel yeşil alanlara dönük olarak çocuk oyun alanları için 2-4 ha, mahalli parklar için 0.8 ha ve üzeri, spor alanları için 4-12 ha ideal ölçütlerini belirlerken; Doğan ve İter (2007) çalışmalarında mahalle parkları için 4 ha, semt parkları için 16 ha kullanmışlardır. Bu çalışma kapsamında ise çocuk oyun alanları için 2-4 ha, mahalle ve semt parkları için 8-16 ha, spor alanları için 4-12 ha aralıkları kabul edilmiştir. Araştırmanın yöntemini oluşturan dördüncü aşaması ise; çocuk oyun alanları, kentsel parklar ve spor tesis alanlarının erişme mesafelerine göre etki alanlarının belirlenmesidir.

Nitekim sürdürülebilir kentsel gelişme stratejileri içerisinde kamusal hizmetlerden eşit faydalanabilme ve erişilebilirliğin sosyal adaleti sağlanmada önemli bir ölçüt olarak kabul edilmesi, erişilebilirlik ilkesinin önem ve gerekliliğini ortaya koymaktadır (Chan ve Lee, 2008). Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan Kentsel Denetim Raporu’nda, aynı zamanda kamusal hizmet grubu içerisinde yer alan kentsel yeşil alanlar için ideal yürüme süresi 15 dakika olarak kabul görmektedir (Anonymous, 2000). Altunkasa (2004) Türkiye ve yurt dışındaki kentsel yeşil alan örneklerinden yola çıkarak erişilebilirlik mesafesini, çocuk oyun alanları için ortalama 10 dakikada yürüme süresi ve 400 metre etki alanı, semt-mahalle parkları için ise ortalama 20 dakika yürüme süresi ve 800 metre etki alanı olarak tanımlamaktadır. Aynı görüşü paylaşan Çetiner (1991) ile Van Herzele ve Wiedemann (2003) ise bir mahalle ünitesi için oyun ve dinlenme alanlarının 400 metre etki alanı olduğunu belirtirken; semt ölçeğindeki bir dinlenme veya oyun alanı için bu mesafenin 800 metre olacağını belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında ise ideal yürüyüş süresi ve kentsel yeşil alanların işlevleri-kullanıcı gruplarına dayalı olarak erişilebilirlik mesafelerinin; çocuk oyun alanları için 400 metre, semt-mahalle parkı ve spor tesisi alanları için 800 metre olacağı öngörülmektedir.

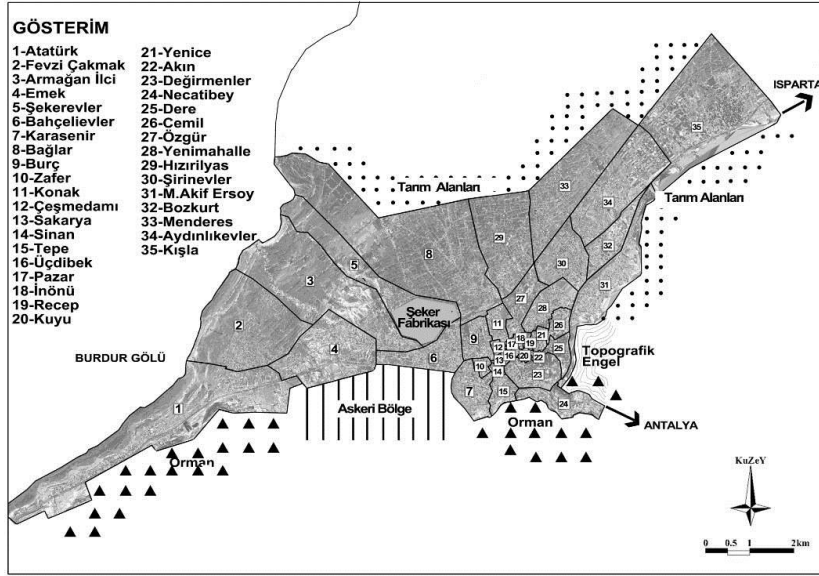
Bu yöntem kurgusunda kentsel yeşil alan varlığı, mekânsal yeterlilik ve erişilebilirlik göstergelerine dayalı üretilen analitik haritalar üzerinden irdelenmiştir. Bu irdelenmelerin, kentsel nüfusun mahalle düzeyinde yeşil alanlardan faydalanma olanaklarının etkin ve yerinde kullanılabilirliğine ve yer seçimi kararlarına yönelik planlama arayışlarına katkı koymasının yanısıra geleceğe dönük kentsel yeşil alan sisteminin tasarım-planlama ilkelerinin belirlenmesine de katkı koyacağı düşünülmektedir.

3. Araştırma bulguları

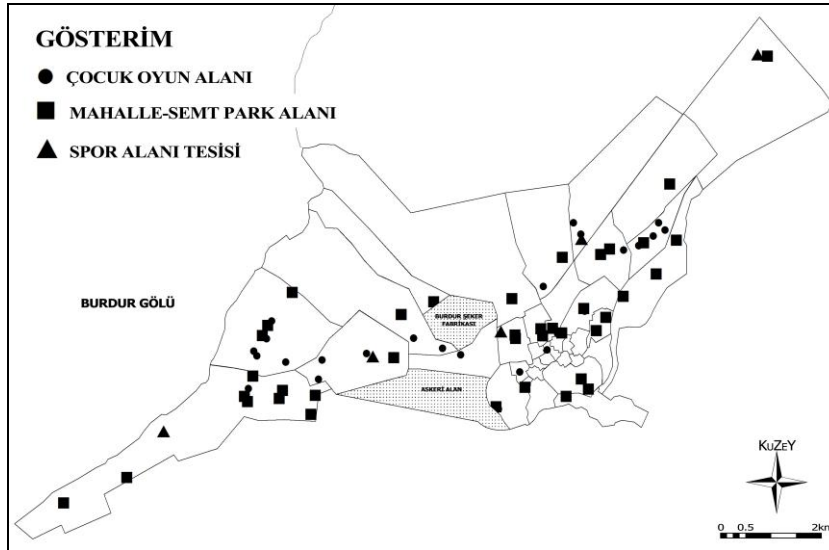
2010 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre 70.000’i aşan kentsel nüfusa sahip Burdur kenti, Isparta ve Antalya ile birlikte Göller Yöresinin üç önemli yerleşmesinden biridir. Burdur kentinin mekânsal gelişimi, 1955 yılında Şeker Fabrikasının kurulması ve Askeri Alay’ın kentte yer seçimi ile hızlı bir büyüme sürecine girmiştir. 2006 yılında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi’nin kuruluş aşamasını tamamlaması ise kentsel nüfusun dolayısıyla kentin mekânsal gelişiminin daha da artacağına işaret etmektedir (Şekil 1).

Burdur kentini meydana getiren 35 mahalle düzeyinde yapılan tespit çalışmalarında 3,76 ha çocuk oyun alanı, 17,44 ha mahalle-semt parkı ve 6,97 ha spor tesisi alanı olmak üzere toplam 28,69 ha kentsel yeşil alan belirlenirken; 11 mahallede ise kentsel yeşil kullanımına ayrılan herhangi bir alan bulunmadığı belirlenmiştir (Şekil 2).

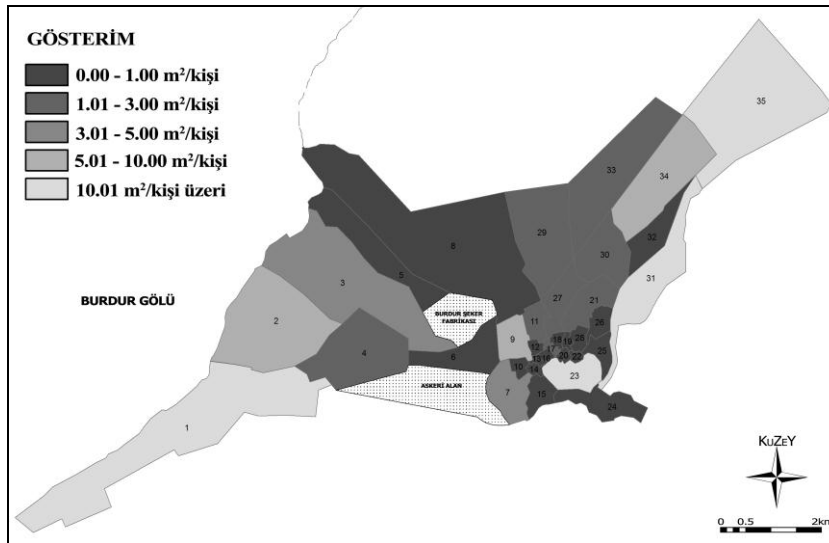
Kişi başına düşen kentsel yeşil alan miktarının mevcut İmar Mevzuatı kapsamında belirlenen asgari 10 m² ve üzerinde olan sadece üç mahalle vardır (Şekil 3). Kent bütününde bir değerlendirme yapılırsa; kişi başına düşen kentsel yeşil alan değeri 4.01 m² olarak belirlenmiştir. Bu değerler, Avrupa Birliği kentleri karşılaştırıldığında oldukça düşük kalmasının ötesinde; Türkiye kentlerindeki yeşil alan değerlerini düzenleyen İmar Kanunu’nun öngörüsünü de sağlamamaktadır (Çizelge 2).

Şekil 1. Burdur kenti eşik analizi ve mahalle bölümlenmesi

Şekil 2. Kentsel yeşil alanların mekânsal dağılımı

Şekil 3: Kentsel yeşil alanların mahalle düzeyinde mekânsal yeterlilik analizi

Çizelge 2. Burdur kenti mahalle birimleri aktif açık-yeşil alan analizi

Mahalle Adı	Nüfus (kişi)	Mevcut (ha)	Mevcut (m ² /kişi)
<i>Yüksek Yoğunluklu Konut Alanları</i>			
Akın	628	0,00	0,00
Burç	4,839	4,42	9,53
Cemil	2,669	0,24	0,90
Üç dibek	632	0,00	0,00
Zafer	1,366	0,04	0,26
Toplam	10,134	4,70	4,63
<i>Orta Yoğunluklu Konut Alanları</i>			
Bahçelievler	7742	0,71	0,92
Bozkurt	3764	0,34	0,91
Çeşmedamı	468	0,00	0,00
İnönü	381	0,00	0,00
Konak	2785	0,29	1,06
Kuyu	414	0,00	0,00
Pazar	521	0,14	2,72
Recep	343	0,00	0,00
Sakarya	269	0,00	0,00
Sinan	436	0,00	0,00
Şirinevler	4033	0,62	1,53
Yenice	759	0,00	0,00
Yenimahalle	3352	0,50	1,50
Toplam	25,267	2,60	1,02
<i>Düşük Yoğunluklu Konut Alanları</i>			
Armağan İli	2904	1,15	3,97
Atatürk	3792	6,14	16,20
Aydınlıkevler	2281	1,19	5,23
Bağlar	2018	0,12	0,59
Değirmenler	1273	2,10	16,50
Dere	596	0,00	0,00
Emek	5021	1,45	2,89
Fevzi Çakmak	2379	1,40	5,88
Hızırilyas	2510	0,58	2,32
Karasenir	2754	1,36	4,93
Kışla	1653	2,68	16,22
Mehmet Akif	2456	2,40	9,77
Menderes	2520	0,36	1,42
Necatibey	413	0,01	0,34
Özgür	2056	0,31	1,52
Şeker Evler	1540	0,14	0,92
Tepe	872	0,00	0,00
Toplam	37,038	21,39	5,77
Genel Toplam	71611	28,69	4,01

Burdur kenti yeşil alan kullanımları mekânsal büyüklük açısından değerlendirildiğinde, çocuk oyun alanlarının ideal ölçüt olarak kabul edilen 2-4 ha değerlerini sağlamadığı görülmektedir. Nitekim çocuk oyun alanlarının %48'inin 0,1 ha değerinin altında, %37'sinin 0,1-0,2 ha aralığında,

%11'inin ise 0,2-0,4 ha aralığında olduğu belirlenmiştir (Çizelge 3).

Benzer olarak mahalle-semt parkları ve spor alanlarının da ideal büyüklük olarak kabul edilen 8-16 ha ve 4-12 ha ölçütlerinin altında kaldığı belirlenmiştir. Mahalle ve semt parklarının %90'ı 1,00 ha altında yer alırken, %10'u ise 1,01-2,00 ha aralığında yer almaktadır. Spor alanı tesislerinin %50'sinin 0,50-0,60 ha aralığında yer aldığı belirlenirken, %50'sinin de 2,01-4,00 ha aralığında olduğu belirlenmiştir.

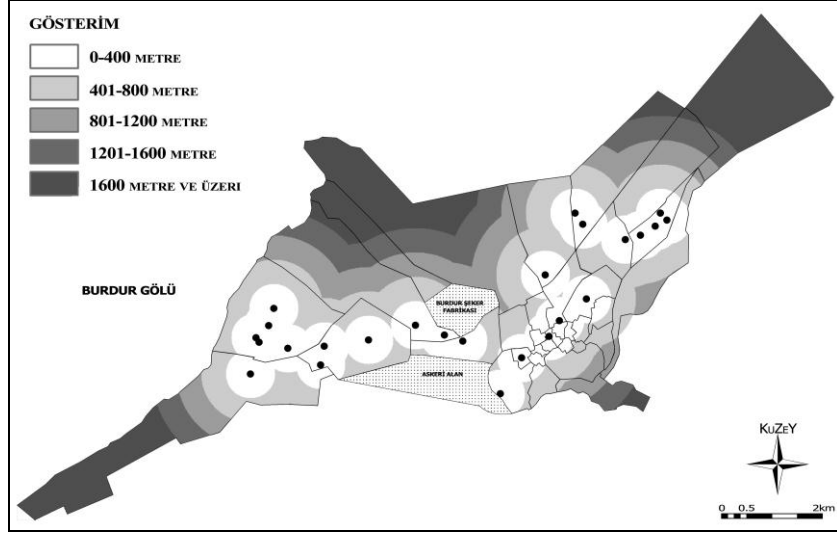
Burdur kenti yeşil alanlarının erişebilirlik göstergesi açısından ele alındığında, kent içerisinde dengesiz dağılım gösterdiğini söylemek mümkündür. Çocuk oyun alanlarının kent merkezinin doğu ve batı bölgelerinde yoğunlaştığı görülürken, kentin çeper bölgelerinin ise bu hizmetten yoksun olduğu dikkatleri çekmektedir. Burdur kenti mahalle alanlarının %75,74'ü çocuk oyun alanları etki alanı dışında kalmasının yanısıra; Kışla, Dere, Değirmenler, Şekerevler ve Necatibey Mahallelerinin erişebilirlik göstergesi açısından en yoksun bölgeler olarak belirlenmiştir. Bu mahalleler için en yakın çocuk oyun alanına olan uzaklık 1,600 metreye ulaşmaktadır (Şekil 4).

Mahalle ve semt parklarının ise mekânsal yeterlilik ve erişilebilirlik olanakları açısından daha yeterli ve erişilebilir düzeyde olduğu söylenebilir. Mahalle alanlarının erişebilirlik göstergesi açısından %29,55'i mahalle-semt parklarının etki alanı dışında kalırken %70,45'i erişebilir düzeydedir. Bununla birlikte Şekerevler Mahallesinin %68,25'i, Bağlar Mahallesinin %66,02'si, Menderes Mahallesinin %63,36'sı, Kışla Mahallesinin ise %56'sı erişilebilirlik açısından en yoksun bölgeler olarak değerlendirilmektedir. Bu mahallelerde en yakın mahalle veya semt parkına olan mesafe 1,600 metre ile 2,000 metre arasında değişmektedir (Şekil 5).

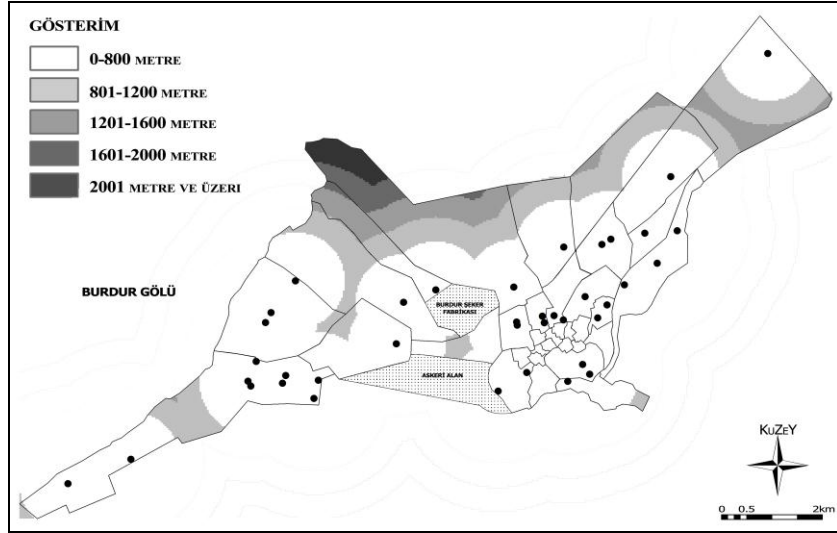
Spor alanı tesisleri erişebilirlik açısından incelendiğinde; mahallelerin %73'ünün etki alanı dışında yer aldığı görülmektedir. Kent merkezinin güneyinde yer alan mahalleler başta olmak üzere 14 mahallenin kentsel spor aktivite alanlarından yoksun olduğu görülmektedir. Bu mahalleler için en yakın kentsel spor alanı tesisine olan mesafe 1,200 metreye ulaşırken kentin kuzeyindeki Bağlar Mahallesi için bu mesafe 3,000 metreye ulaşmaktadır (Şekil 6).

Çizelge 3: Burdur kenti aktif açık-yeşil alanlarının mekânsal büyüklük dağılımı

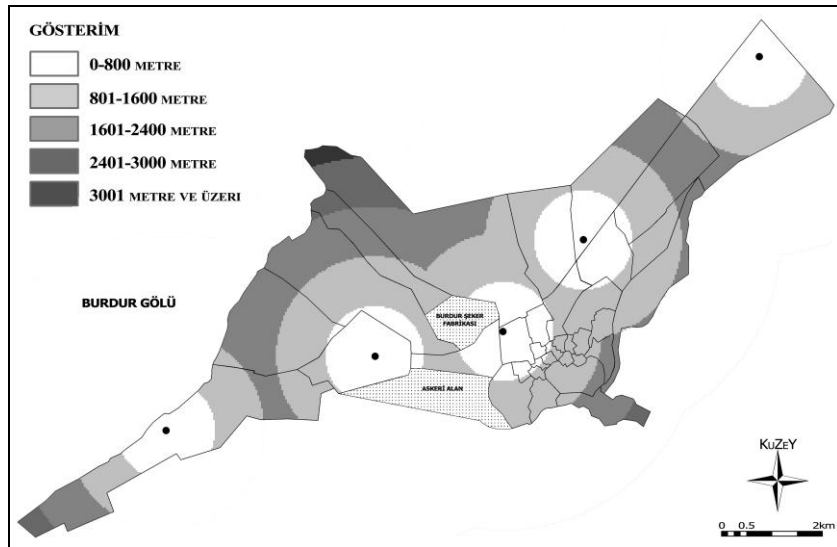
ALAN	< 0,1 ha	0,1-0,2 ha	0,2-0,4 ha	0,4-0,6 ha	0,6-0,8 ha	0,8-1,0 ha	1,0-1,2 ha	1,2-1,6 ha	1,6-2,0 ha	2,0-4,0 ha	> 4,0 ha	Toplam
ÇOCUK OYUN ALANI												
SAYI	13	10	3	-	-	1	-	-	-	-	-	27
ORAN (%)	48,14	37,03	11,11	-	-	3,70	-	-	-	-	-	100,0
MAHALLE – SEMT PARKI												
SAYI	5	14	5	7	-	3	2	-	2	-	-	38
ORAN (%)	13,16	36,84	13,16	18,42	-	7,89	5,26	-	5,26	-	-	100,0
SPOR TESİSİ ALANI												
SAYI	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	4
ORAN (%)	-	-	-	50,00	-	-	-	-	-	50,00	-	100,0

Şekil 4. Çocuk oyun alanı erişebilirlik analizi

Şekil 5. Mahalle-semt park alanları erişebilirlik analizi

Şekil 6. Spor tesis alanları erişebilirlik analizi

4. Tartışma ve sonuç

Bu araştırma ilkesel olarak kentsel yeşil alan yeterlilik durumunun ölçülmesinde kişi başına düşen kentsel yeşil alan değeri ile birlikte yeşil alanların mekânsal büyüklüğü ve erişilebilirlik düzeyini de içermesi gereğine vurgu yapar. Araştırmada mekânsal yeterlilik ve erişilebilirlik göstergeleri kapsamında yapılan bu irdelemeler ve üretilen analitik çözümler sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır:

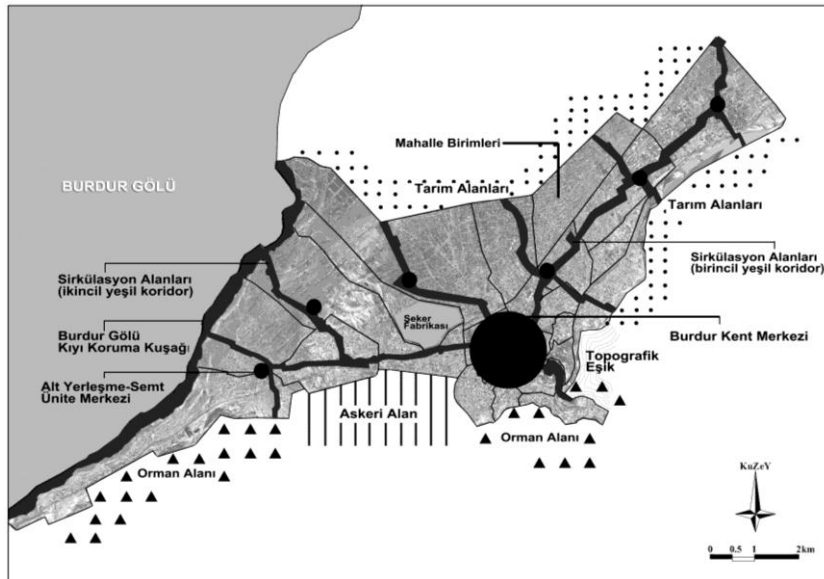
- Burdur kenti yeşil alan varlığının kişi başına düşen değerler açısından Avrupa Birliği kentleri karşılaştırıldığında oldukça düşük kalmasının ötesinde; Türkiye kentlerindeki açık yeşil alan değerlerini düzenleyen İmar Kanunu'nun öngörüsünü de sağlamamaktadır.
- Burdur kenti yeşil alan varlığını oluşturan çocuk oyun alanları, mahalle-semt parkları ve spor tesisi alanları, mekânsal büyüklük açısından ideal ölçüt değerlerinin altındadır.
- Burdur kenti yeşil alan varlığının erişilebilirlik göstergesi açısından kent formu üzerinde dengesiz bir dağılım göstermektedir.

Araştırmada elde edilen bulgular, kentsel yeşil alan kullanımlarını etkin kılacak bir sistem kurgusu ve bu kurguyu oluşturacak plânlama stratejilerinin gereğine işaret etmektedir. Bu çerçevede öncelikli olarak Burdur kenti yeşil alan kullanımlarını, gerek mekânsal yeterlilik gerek erişilebilirlik mesafesi açısından mahalle düzeyinde etkin kılacak yeni bir mekânsal organizasyon kurgulanmalıdır. Nitekim kentsel arazi kullanım deseni içerisinde yeşil alanların etkinliği üzerine odaklanan çalışmalarda; temelde yürüme süresi ve mesafesine dayanan, nüfusu 10-30.000 arasında değişebilen, etrafı yeşil alanlar ile kuşatılmış, sosyal, ekonomik ve kültürel aktivite alanlarını içeren kompakt kent parçaları veya kentsel alt yerleşme ünitelerinden oluşan mekânsal bir organizasyon kurgulandığı görülmektedir (Frey, 1999; Beatley, 2000). Ancak salt bu ilkelere dayalı düzenlemeler, kent bütünü için sistem kurgusundan uzak parçalı/noktasal çözümler üretilmesi ile sonuçlanabilir. Küçük, parçalı ve dağınık bir yeşil alan yapısının ise bakım ve işletme maliyetlerini

arttırmaktan yetersiz bitki dokusu barındırmasına, yaban hayatın gelişimine olanak sağlayamamasından mikroklima etkisi açısından yetersiz kalmasına dek birtakım olumsuzlukları içerdiğini söylemek mümkündür (Westmacott, 1991; Eşbah, 2006). Bu noktada, gerek Burdur kent formunun biçimsel yapısı gerekse bu konu üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde, kent bütünü için ana yeşil koridor ve buna bağlı alt koridorlardan meydana gelen bağlantılı bir kentsel yeşil alan sisteminin öne çıktığı görülür (Şekil 9). Nitekim Jim ve Chen (2006), doğrusal bir yapıya sahip yeşil alanların mikroklima etkisi açısından kente sağlayacağı katkısının yanısıra, belirli bir alan içerisinde daha fazla kişinin erişebileceğini ifade ederken; Westmacott (1991) doğrusal biçimdeki peyzaj yapılarının kentsel doku ile daha fazla etkileşim ve uyum gösterdiğini vurgulamaktadır. Turner (1998) bu kurgunun açık alanların entegrasyonunu sağlayan bir yapı içermesinin yanısıra yürüme izleri ve bisiklet yollarına olanak sağlayan 'yeşil yollar' meydana getirdiğini tanımlarken Özcan (2006) ise kentsel işlev alanlarını ayırıcı veya birleştirici nitelikteki yeşil koridor sisteminin aynı zamanda kent bütünü için ekolojik bağlantı kanalları yaratacağını söylemektedir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgulara dayalı olarak Burdur kent bütününe dönük doğu-batı yönlerinde olmak üzere kent merkezini de içeren ana yeşil koridor ve alt yerleşme ünitelerini ana yeşil koridor ve dolayısıyla kent merkezine ulaştıran ikincil yeşil koridor yapısı kurgulanmıştır (Şekil 7). Bu sistemin kentsel gelişme dinamikleri açısından esnek ve geliştirilmeye açık olmasının yanısıra; kent merkezi ve konut alanlarını kıyı kullanımları ile bütünleştiren bağlayıcı nitelik taşıdığı düşünülmektedir. Burdur kentinin geleceğine dönük hedeflenen bu kentsel yeşil alan sisteminin tasarım-plânlama ilkeleri;

- Farklı işlevsel yapıya sahip kentsel yeşil alan kullanımlarının mekânsal yeterlilik ve erişilebilirlik açısından kent bütününde dengeli dağılımının sağlanması,
- Kent merkezi, alt yerleşme ünite merkezleri ve Burdur Gölü kıyısını aynı zam-anda bağlayıcı niteliğe sahip bütünleştiren yeşil koridor sisteminin kurgulanması,

Şekil 7. Burdur kenti öneri açık-yeşil alan sistemi

- Yeşil koridor yapısının bağlayıcı niteliğinin güçlendirilmesi için yaya-bisiklet ulaşım seçeneklerine olanak sağlanması,

- Alt yerleşme ünite merkezlerinin sosyal, ekonomik ve kültürel aktivite olanakları ile cazibelerinin artırılması ve birer çekim merkezlerine dönüştürülmesi olarak tanımlanmıştır.

Kentsel yeşil alanların mekânsal yeterlilik ve erişebilirlik ölçütlerine göre yeterliliğini inceleyen bu araştırmanın, Burdur kentinin mahalle düzeyinde yeşil alanlardan faydalanma olanaklarını ve geleceğe dönük kentsel yeşil alan sisteminin tasarım-planlama ilkelerinin belirlenmesine katkı koymasının yanısıra; Türkiye'nin diğer kentlerindeki yeşil alan kullanımlarının etkinliğinin ölçülmesine dönük çalışmalara katkı koyacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Aksoy, Y., 2001 İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniv. Şehir ve Bölge Planlaması A.D., İstanbul.
- Altunkasa, M.F., 2004 Adana'nın Kentsel Gelişim Süreci ve Yeşil Alanlar. Adana Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu Bireysel Raporu, Adana.
- Anonymous, 1987 World Commission on Environment and Development, Our Common Future: The Brundtland Report. Oxford University Press, Oxford.
- Anonymous, 2000 The Urban Audit: Towards the benchmarking of quality of life in European cities. Vol I, Office for Official Publications of the European Communities, Luxembourg, 13, 152-153.
- Antrop, M., 2004 Landscape change and the urbanization process in Europe. *Landscape and Urban Planning* 67, 9-26.
- Beatley, T., 2000 *Green Urbanism: Learning from European Cities*. Island Press, Washington.
- Çetiner, A., 1991 Şehircilik Çalışmalarında Donatım ilkeleri. İTÜ Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi. İstanbul.
- Chan, E., Lee, K.L.G., 2008 Critical factors for improving social sustainability of urban renewal projects. *Soc Indic Res* 2008, 85:243-256, Springer.
- Chiesura, A., 2004 The role of urban parks for the sustainable city. *Landscape and Urban Planning* 68, 129-138.
- Doygun, H., İlter, A.A., 2007 Kahramanmaraş Kentinde Mevcut ve Öngörülen Aktif Yeşil Alan Yeterliliğinin İncelenmesi. *Ekoloji* 65, 21-27.
- Eşbah, H., 2006 Aydın'da Kent Parklarının Bazı Ekolojik Kalite Kriterleri Yönünden İrdelenmesi. *Ekoloji* 58, 42-48.
- Frey, H., 1999 *Designing the City: Towards a More Sustainable Urban Form*. E and FN Spon Press, New York.
- Gül, A., Küçük, V., 2001 Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İncelenmesi. Süleyman Demirel Üniv. Orman Fak. Dergisi Seri A 2, 27-48.
- Jim, C.Y., Chen, W.Y., 2006 Impacts of urban environmental elements on residential housing in Guangzhou (China). *Landscape and Urban Planning* 78, 4, 422-434.
- Özcan, K., 2006 Sürdürülebilir Kentsel Gelişimde Açık-Yeşil Alanların Rolü, Kırıkkale, Türkiye Örneği. *Ekoloji* 60, 37-45.
- Thompson, C.W., 2002 Urban open-space in the 21st century. *Landscape and Urban Planning* 60, 59-72.
- Turner, T., 1998 *Landscape Planning and Environmental Impact Design*. UCL. London.
- Van Herzele, A., Wiedemann, T., 2003 A monitoring tool for the provision of accessible and attractive urban green spaces. *Landscape and Urban Planning* 63, 2, 109-126.
- Westmacott, R., 1991 Scale economics: ecological theory and planning practice in urban landscapes. *Landscape and Urban Planning* 21, 21-29.